

EU:s budget för 2010 - så här går det till

I december antog Europaparlamentet EU:s budget för 2010. Den uppgår till 122,9 miljarder euro. Här tittar vi närmare på hur det går till när budgeten antas och hur pengarna kommer in och används.

Årets stora utmaning var att hitta medel till den ekonomiska återhämtningsplan som bara för i år kommer att kosta 2,4 miljarder euro.

Budgeten för 2010 var den sista budgeten som antogs enligt Nicefördraget. Då delades utgifterna upp i obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter. Parlamentet hade ansvar för icke-obligatoriska utgifter och därför inte sista ordet för utgifter för jordbruket eller internationella avtal. Med Lissabonfördraget försvinner denna uppdelning och parlamentet beslutar tillsammans med rådet om hela EU-budgeten.

Läs vidare om du vill veta mer.

En årlig budget inom ramen för en flerårig budgetplan

Rådet och Europaparlamentet beslutar varje år gemensamt om EU:s budget. Men för att effektivisera processen och undvika budgetkriser (som under 1980-talet) enas de båda institutionerna om en långtidsbudget som fastställer utgiftstak. Överenskommelsen ger vanligtvis utrymme för viss flexibilitet för oförutsedda omständigheter (främst använt för finansiering på området yttre förbindelser).

I december 2005 nådde EU:s medlemsstater en överenskommelse om den nya budgetplanen för 2007-2013. Den var emellertid inte i linje med kommissionens ursprungliga förslag eller vad parlamentet ansåg nödvändigt för att möta de utmaningar som EU står inför. Efter förhandlingar kunde parterna slutligen enas i april 2006 och parlamentet godkände i maj ett nytt interinstitutionellt avtal och en ny budgetplan 2007-2013. En halvtidsöversyn äger rum 2009.

EU:s totala utgifter på 864 miljarder euro för perioden 2007 - 2013 fördelas enligt överenskommelsen på följande fem huvudrubriker :

- Tillväxt och sysselsättning (382 miljarder euro)
- Bevarande och förvaltning av naturresurser (371 miljarder euro)
- Frihet, säkerhet, rättvisa och medborgarskap (10,7 miljarder euro)
- EU som global partner (49,5 miljarder euro)
- Administration inklusive översättning (49,8 miljarder euro)

Det är kommissionens ansvar att ta initiativ till budgeten och verkställa den största delen (exempelvis jordbruk och externa frågor). Budgeten för de övriga EU-institutionerna är relativt liten och handlar främst om administrativa utgifter (exempelvis anställda, infrastruktur och översättning). Läs mer om Europaparlamentets budget via länken nedan.

Enligt Lissabonfördraget är EU:s långtidsbudget, eller budgetplan, juridiskt bindande (för "minst fem år" istället för sju år som idag). Parlamentet måste ge sitt samtycke till budgetplanen. Europaparlamentet har föreslagit att man ska förlänga den nuvarande budgetplanen till 2015 eller 2016, så att den period som täcks av nästa budgetplan motsvarar parlamentets och kommissionens mandatperioder.

EU-budgeten och Lissabonfördraget

De viktigaste förändringarna är följande:

- Uppdelningen i obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter försvinner.
- Parlamentet och rådet beslutar gemensamt om EU:s budget.
- Budgetplanen blir juridiskt bindande.
- Budgeten behandlas bara en gång i parlamentet och rådet. Därefter slutförs budgetarbetet av en förlikningskommitté. Tidigare krävdes två behandlingar.

Kommissionen lägger fram sitt förslag till budget för 2011 i april eller maj. Rådet och parlamentet (som företräds av budgetutskottet) förhandlar sedan under sommaren och början av hösten. Den slutliga budgeten beslutas sedan vid ett förlikningssammanträde i november och antas formellt i december.

Parlamentet antar EU:s budget för 2010

Parlamentet antog budgeten för 2010 i december förra året. Budgeten på 122,9 miljarder euro motsvarar 1,04 % av EU:s BNP och speglar Europaparlamentets prioriteringar, framförallt energifrågor och företagande.

Målet med budgeten för 2010 är att göra EU mer konkurrenskraftigt och den innehåller anslag till den ekonomiska återhämtningsplanen. Från början föreslog rådet en budget på 120,5 miljarder euro, medan parlamentets förslag uppgick till 127,5 miljarder euro.

EU: ekonomiska återhämtningsplan

EU:s ekonomiska återhämtningsplan på 5 miljarder euro sträcker sig över 2009 och 2010. Den innehåller bland annat stöd till energiprojekt och bredbandsutbyggnad på landsbygden. När planen beslutades förra året var finansieringen för 2010 (2,4 miljarder euro) ännu inte klar. EU-institutionerna har kommit överens om att finansiera den genom att använda outnyttjade medel (huvudsakligen för jordbruk och förvaltning) för 2009 och 2010 plus ett anslag på 120 miljoner euro från medlemsstaterna.

Parlamentet stödde extraanslag till återhämtningsplanen, 300 miljoner euro i akutstöd till mejerinäringen och 75 miljoner euro i anslag till avvecklingen av kärnkraftverket Kozloduy i Bulgarien. Budgetutskottet lyckades få fram mer pengar till finansiella tjänster, intelligenta energilösningar, energiforskning, livslångt lärande och företagande.

Bevarande och förvaltning av naturresurser och hållbar tillväxt får mest pengar i budgeten, som kostar varje EU-medborgare runt 246 euro per år (eller 67 cent per dag). Administrationen står för cirka 6,4 % av budgeten.

Varifrån kommer pengarna?

För 2010 kommer intäkterna främst från följande källor:

- Moms (11 %).
- Tullavgifter och punktskatter på socker som drivs in av EU-länderna för EU:s räkning (11 %).
- Bidrag från medlemsstaterna baserade på BNI (76 %).

EU:s flerårsbudget

Ett viktigt område som behandlades under utfrågningen av den nominerade kommissionärskandidaten från Polen, Janusz Lewandowski, var den kommande översynen av budgetplanen 2007–2013. Parlamentet har föreslagit en förlängning till 2015 eller 2016 för att få den i fas med kommissionens och parlamentets mandatperioder.

En förlängning av den nuvarande budgetplanen är en av många möjliga lösningar för att få budgetplanen att tidsmässigt överensstämma med parlamentets mandatperiod. Men det är inte den enda, enligt Janusz Lewandowski.

Han menade att en översyn borde göras i juni, efter presentationen av EU:s 2020-strategi.

Nettobetalarna

För 2010 väntas Tyskland bidra mest till EU:s budget med cirka 19,6 %, följt av Frankrike (18 %), Italien (13,9 %), Storbritannien (10,4 %) och Spanien (9,6 %).

Ofta diskuteras vilka länder som "tjänar" eller "förlorar" på EU-budgeten. I debatten talas det ofta om "nettobetalare". Det vill säga om ett land betalar mer till EU än det får tillbaka i form av stöd. Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Storbritannien och Sverige är alla nettobetalare.

Men det är svårt att avgöra hur stora nettobetalingarna faktiskt är. Och stora delar av budgeten går inte tillbaka till medlemsstaterna de är till för stöd till tredje land. Flera EU-projekt är av internationell karaktär och gynnar inte bara ett medlemsland. Exempelvis kan EU bidra med stöd till ett projekt i Frankrike som ett svenskt företag utför. Ytterligare et exempel är tullavgifter. Tull för varor som till exempel importeras till belgiska Antwerpen redovisas som betalning från Belgien, även om tullavgiften slutligen betalas av en konsument i Polen - eller tvärtom.

Enligt EU :s grundläggande fördrag är dessutom medlemsländerna "angelägna att stärka den ekonomiska gemenskapen mellan sina länder och att trygga en harmonisk utveckling genom att minska klyftan mellan olika regioner samt eftersläpningen för mindre gynnade regioner."

Vad händer efter att budgeten godkännts?

Kommissionen ansvarar för budgetens genomförande under budgetåret och rapporterar till rådet och parlamentet. Kommissionen kan också föreslå ändringsbudgetar.

Medan kommissionen har det politiska ansvaret för budgetens genomförande har nationella myndigheter och organ ansvar för handläggningen av 80 procent av alla medel.

Europaparlamentet har insisterat på att medlemsstaterna ska ta ett större ansvar för att säkra en korrekt användning av EU:s budget på nationell nivå.

Ansvarsfrihet

Parlamentet är den EU-institution som kan bevilja ansvarsfrihet för budgetens genomförande. Beslutet om ansvarsfrihet fattas utifrån rekommendation från rådet och Europeiska revisionsrättens årsrapport.

Förfarandet för beviljande av ansvarsfrihet kan ge upphov till tre olika situationer: att ansvarsfrihet beviljas, att beslutet skjuts upp eller att man vägrar bevilja ansvarsfrihet. Parlamentets beslut att skjuta upp beviljandet av ansvarsfrihet för 1996 års budget och därefter vägran att bevilja ansvarsfrihet var en central faktor för Santer-kommissionens avgång 1999.

Det är parlamentets budgetkontrollutskott som följer genomförandet av budgeten, bland annat genom utfrågningar av olika kommissionärer, och förebereder det betänkande om ansvarsfrihet som läggs fram i plenum.